

Методичні рекомендації

щодо працевлаштування ветеранів війни
на посаду вчителя/викладача навчального
предмета “Захист України” закладів освіти,
що забезпечують здобуття повної загальної
середньої освіти

ВСТУП

Міністерством у справах ветеранів України спільно з Міністерством освіти і науки України 17.06.2025р. прийнято наказ № 868/483, яким затверджено Методичні рекомендації щодо працевлаштування ветеранів війни на посаду вчителя/викладача навчального предмета “Захист України” закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти.

Адже важливо, якщо саме ветерани війни поділяться з учнями своїми знаннями та набутими під час участі в бойових діях практичними навичками, зокрема з тактичної медицини та домедичної допомоги (включаючи поведінку в умовах бойових дій), основ військової справи, тактики, топографії, будови та безпечного поводження зі зброєю (у навчальних цілях), основ мінної безпеки.

Такий досвід та особистий приклад дозволить ветеранам війни ефективно реалізовувати освітні завдання та водночас сприяти військово-патріотичному вихованню молоді.

Метою Методичних рекомендацій є надання методичної та практичної допомоги керівникам і трудовим колективам закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, у працевлаштуванні ветеранів війни на посаду вчителя/викладача навчального предмета “Захист України” та сприянні їхній професійній адаптації.

Окремо в Методичних рекомендацій розкрито питання професійної адаптації, підвищення кваліфікації та професійного розвитку ветеранів війни, які викладають навчальний предмет “Захист України”.

Відповідний наказ про затвердження Методичних рекомендацій можна знайти на вебсайті Мінветеранів: <https://surl.it/fudcor>

I. Загальні положення

1. Ці Методичні рекомендації ґрунтуються на положеннях Законів України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, Кодексу законів про працю України та інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері освіти та праці.
2. Мета цих Методичних рекомендацій – надати методичну та практичну допомогу керівникам і трудовим колективам закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти (далі – заклади освіти), у працевлаштуванні ветеранів війни на посаду вчителя/викладача навчального предмета “Захист України” та сприянні їхній професійній адаптації.
3. У цих Методичних рекомендаціях визначено комплекс умов, процедур та заходів, спрямованих на ефективність освітніх та управлінських процесів, що безпосередньо впливають на якість викладання предмета “Захист України”, забезпечують формування ключових компетентностей учнів та сприяють їхньому всебічному розвитку, а також професійній адаптації ветеранів війни до педагогічної діяльності.

II. Рекомендовані кваліфікаційні вимоги до ветерана війни, який претендує на посаду вчителя/викладача навчального предмета “Захист України”

1. Рекомендовані кваліфікаційні вимоги до осіб зі статусом ветерана війни, які претендують на посаду вчителя/викладача навчального предмета “Захист України” в закладах освіти, сформовані на підставі Законів України “Про освіту”, “Про повну загальну середню освіту”, інших нормативно-правових актів у сфері освіти та законодавства України про статус ветеранів війни.
2. На посади педагогічних працівників приймаються особи, фізичний і психічний стан яких дозволяє здійснювати педагогічну діяльність та які мають освітню та/або професійну кваліфікацію, що відповідає вимогам, встановленим відповідним професійним стандартом (за наявності).

3. До загальних кваліфікаційних вимог, встановлених для кандидата на посаду вчителя/викладача навчального предмета “Захист України”, відносяться вимоги, встановлені для педагогічних працівників:

- наявність вищої освіти та/або відповідної професійної кваліфікації;
- вільне володіння державною мовою, що підтверджується відповідними документами згідно з чинним законодавством;
- високі моральні якості;
- психічний стан здоров'я, що дозволяє виконувати професійні обов'язки, підтверджений результатами обов'язкового медичного огляду.

4. Окрім дотримання загальних рекомендованих вимог до вчителя/викладача навчального предмета “Захист України”, доцільним є володіння актуальними знаннями та практичними навичками з:

- тактичної медицини та домедичної допомоги (включаючи поведінку в умовах бойових дій);
- основ військової справи, тактики, топографії;
- будови та безпечного поводження зі зброєю (у навчальних цілях);
- цивільного захисту та безпеки життєдіяльності;
- основ мінної безпеки;
- організації та проведення практичних занять з дотриманням усіх норм безпеки, включаючи відпрацювання навичок домедичної допомоги, елементів стройової підготовки, поводження з навчально-тренувальними засобами та макетами зброї.

5. Відповідно до пункту 13 Порядку проведення початкової загальновійськової підготовки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05 грудня 2024 року № 1393, на посади педагогічних працівників для забезпечення проведення початкової загальновійськової підготовки призначаються насамперед особи, звільнені з військової служби, ветерани війни або ветерани військової служби.

Статус ветерана війни (учасника бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни) визнається як додаткова перевага при розгляді кандидатури на посаду вчителя/викладача предмета “Захист України” з огляду на можливість передачі здобувачам освіти унікального практичного досвіду та формування патріотизму на основі особистого прикладу.

У разі відсутності у претендента зі статусом ветерана війни повної педагогічної освіти за профілем “Захист України”, рекомендовано проходження спеціальних курсів перепідготовки або підвищення кваліфікації за освітніми програмами, що забезпечують набуття необхідної педагогічної кваліфікації та фахових компетентностей для викладання зазначеного предмета.

III. Основні етапи працевлаштування ветерана війни на посаду вчителя/викладача навчального предмета “Захист України”

1. Пошук вакансії.

Інформація про вакансії доступна, зокрема:

- на офіційний вебсайтах структурних підрозділів з питань освіти обласних, Київської та Севастопольської міських державних (військових) адміністрацій, районних, районних у м.м. Києві та Севастополі державних (військових) адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад;
- на офіційних вебсайтах закладів освіти або за телефоном/e-mail адміністрацій закладів освіти;
- на порталах пошуку роботи: онлайн-платформа “Кар’єра ветерана”, е-Карта вакансій державної служби та органів місцевого самоврядування на веб-платформі е-Ветеран, платформа “Назустріч”, а також на сайтах work.ua, robot.ua, Harry Monday, LobbyX, BazaIT тощо;
- у центрах зайнятості;
- при особистій комунікації або у професійному середовищі.
- Заклад освіти може за необхідності звернутися до фахівця із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб, який працює у відповідній територіальній громаді.

- Фахівець із супроводу володіє інформацією щодо ветеранів війни, які шукають роботу в громаді, та супроводжує ветеранів війни в установах, організаціях під час оформлення документів при працевлаштуванні. Фахівець із супроводу є штатним працівником комунальної бюджетної установи (закладу) або комунального некомерційного підприємства та надає ветеранам війни заходи з підтримки, в тому числі щодо їх працевлаштування.
- Інформацію про фахівця із супроводу можна отримати, звернувшись до місцевого структурного підрозділу, на який покладено функції з питань ветеранської політики, районних, районних у м. Києві державних (військових) адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у місті (у разі їх утворення) рад.

2. Подання документів.

Рекомендований перелік документів, який подається при влаштуванні на роботу:

- заява на ім'я керівника закладу освіти;
- копія паспорта громадянина України;
- копія документа про присвоєння реєстраційного номеру облікової картки платника податків (ідентифікаційного коду) (у разі наявності);
- копія диплома про вищу освіту та/або відповідну професійну кваліфікацію;
- автобіографія/резюме (за потреби);
- мотиваційний лист (за потреби);
- особиста медична книжка (за формою 1-ОМК).

3. Співбесіда.

Співбесіду, як правило, проводить керівник закладу освіти або його заступник, при цьому враховується досвід кандидата на посаду, його мотивація, фахові знання, володіння методиками.

На даному етапі ветеранів війни інформують про таке:

- рішення про прийняття на посаду приймає керівник закладу освіти;
- при прийнятті на роботу враховується досвід, мотивація, фахові знання тощо.

4. Прийняття рішення та видання наказу.

Для прийняття працівника на роботу керівник закладу освіти видає відповідний наказ. З працівником укладається трудовий договір.

5. Початок трудової діяльності.

Знайомство з трудовим колективом та ознайомлення з правилами внутрішнього розпорядку, колективним договором, посадовою інструкцією, проходження працівником інструктажів з охорони праці, пожежної безпеки, цивільного захисту є важливим етапом в процесі працевлаштування ветеранів війни.

IV. Професійна адаптація, підвищення кваліфікації та професійний розвиток ветеранів війни на посаді вчителя/викладача навчального предмета “Захист України”

1. Закладам освіти рекомендовано звертати увагу на забезпечення ефективної інтеграції ветерана війни, який обіймає посаду вчителя/викладача навчального предмета “Захист України”, в освітнє середовище та постійне вдосконалення його фахових компетентностей.

2. Адаптаційний період:

1) професійна адаптація ветеранів війни, які починають викладати навчальний предмет “Захист України”, реалізується шляхом поетапного застосування організаційних, освітніх і кадрових заходів, що проводяться з метою забезпечення належної інтеграції ветеранів війни в освітній процес;

2) для ветеранів війни, які починають викладати навчальний предмет “Захист України”, рекомендується організація спеціального адаптаційного періоду, що включатиме:

- наставництво: визначення керівництвом закладу освіти досвідченого педагогічного працівника (вчителя-методиста/викладача-методиста, заступника директора з навчально-виховної роботи) у перші місяці роботи призначеного вчителя/викладача. Наставник надає допомогу у оформленні шкільної документації, плануванні уроків, налагодженні комунікації з учнями та батьками, а також інтеграції в педагогічний колектив;

- ознайомлення з освітнім середовищем: детальне ознайомлення з особливостями функціонування закладу освіти, його внутрішнім трудовим розпорядком, педагогічними традиціями та цінностями;
- психологічну підтримку: забезпечення доступу до психологічної допомоги та консультування (за потреби) для полегшення переходу від військового середовища до цивільного освітнього, а також для роботи з можливими наслідками бойового стресу;
- методичну допомогу: надання необхідних методичних матеріалів, програм, посібників, а також консультування щодо сучасних методик викладання навчального предмета “Захист України” та застосування ветеранського досвіду в навчальному процесі, ознайомлення з нормативно-правовими актами, що регламентують освітню діяльність, ознайомлення з організаційними аспектами освітнього процесу;
- професійну підтримку (супервізію) для вдосконалення діяльності вчителя/викладача – ветерана війни та його професійного розвитку;

3) усі форми адаптації доцільно планувати індивідуально, з урахуванням фахового рівня, стану здоров'я, життєвого досвіду та мотивації ветерана війни. Заклад освіти має забезпечити відповідні умови та підтримку з боку адміністрації закладу освіти й педагогічного колективу для успішної інтеграції нового педагога в освітній процес;

4) на початковому етапі доцільним є встановлення неповного обсягу педагогічного навантаження з перспективою його поетапного збільшення в залежності від темпів адаптації вчителя/викладача, засвоєння ним освітніх програм, методик викладання, а також розуміння специфіки роботи освітнього закладу. Закладам освіти доцільно забезпечити тренінги з основ педагогіки, методів викладення матеріалу, вікової психології та роботи з молоддю.

Ветеранів війни, які мають педагогічний стаж та повертаються після військової служби до роботи в закладі освіти, за потреби варто направити на проходження тренінгів для поновлення педагогічних навичок, ознайомлення з оновленими стандартами освіти.

Такий підхід істотно знизить ризики емоційного перевантаження, дозволить ветерану війни поступово сформувати впевненість у своїх професійних діях та усвідомити нову роль, оскільки навіть за наявності професійного досвіду повернення до закладу освіти після певного періоду військової служби передбачає потребу у відновленні зв'язку з освітнім середовищем, ознайомлення з оновленими освітніми стандартами та сучасними методичними підходами. Також вказане дозволить вчителю/викладачу поступово повернутися до щоденної динаміки навчального процесу без втрати якості роботи й власної професійної впевненості;

5) під час розробки посадової інструкції для педагога з бойовим досвідом доцільно враховувати характер його попередньої служби, набуті практичні навички та рівень професійної підготовки. Це дозволить забезпечити відповідність обов'язків вчителя/викладача реальному змісту навчального предмета “Захист України”, який потребує не лише теоретичного викладу, а й прикладного наповнення, базованого на практиці сучасних воєнних дій;

6) рекомендовано проводити інформування педагогічних працівників, іншого персоналу, а також учнів, батьків/опікунів про правила взаємодії в колективі, які унеможливляють упереджене або патерналістське ставлення до вчителя/викладача, який має бойовий досвід;

З метою формування в закладі освіти середовища, відкритого до залучення ветеранів війни, заклад освіти має забезпечити:

- рівне ставлення до кандидатів на посаду вчителя/викладача, які мають досвід військової служби;
- підтримку вчителя/викладача – ветерана війни в період його адаптації;
- запобігання стигматизації та упередженого ставлення до вчителя/викладача – ветерана війни;

7) рекомендовано формувати у закладі освіти інклюзивне і психологічно безпечне середовища, в якому відсутні будь-які упередження або ізоляція нових членів колективу. Створити професійне середовища, де кожен учитель незалежно від досвіду або попередньої професійної діяльності має можливість реалізувати свій потенціал шляхом:

- відкритої комунікації;
- підтримки з боку колег;
- застосування горизонтальних форм взаємодії;
- залучення до внутрішніх процесів прийняття рішень;

8) для ветеранів війни, які не мають педагогічного досвіду, перехід до викладання в закладі освіти є не лише зміною професійної діяльності, а й глибокою трансформацією особистої ідентичності. Тому особливої уваги потребує створення умов, що дозволяють м'яко та поступово включитися в нову роль за підтримки педагогів – наставників.

Закладам освіти рекомендовано застосовувати такі заходи з надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам, як наставництво, менторство та супервізія;

9) закладам освіти рекомендовано використовувати систему наставництва, що передбачає забезпечення індивідуального наставництва для вчителя/викладача – ветерана війни з боку досвідчених педагогів, які надають інформаційну та методичну підтримку на початкових етапах роботи. Наставництво реалізується в формі педагогічної інтернатури.

Педагогічна інтернатура – це система заходів, спрямованих на підтримку педагогічного працівника закладу освіти, призначеного на посаду вперше, у провадженні ним педагогічної діяльності та набутті (вдосконаленні) його фахової майстерності. Порядок проведення педагогічної інтернатури затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 25 жовтня 2021 року № 1128 “Про затвердження Положення про педагогічну інтернатуру”, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 24 грудня 2021 року за № 1670/37292.

Педагогічна інтернатура організовується відповідно до наказу керівника закладу освіти, що видається в день призначення інтерна на посаду педагогічного працівника, та провадиться відповідно до програми, що затверджується керівником закладу освіти;

10) закладам освіти рекомендовано впроваджувати менторські програми шляхом залучення досвідчених вчителів до програм менторства для своїх колег, які є ветеранами війни. Ментори, маючи необхідний комплекс компетентностей, передають

теоретичні знання та демонструють приклади ефективної професійної поведінки, рефлексії;

11) закладам освіти рекомендовано використовувати метод надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам у вигляді здійснення супервізії. Порядок проведення супервізії затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 14 червня 2024 року № 855 “Про затвердження Порядку надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії)”, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 06 серпня 2024 року за № 1201/42546.

Основними методами супервізії є: бесіда (діалог), консультування, спостереження, опитування, самооцінювання, аналіз документів. Методи здійснення супервізії обираються відповідно до конкретної ситуації та етапу здійснення супервізії.

3. Підвищення кваліфікації та професійний розвиток:

1) відповідно до пункту 14 Порядку проведення початкової загальновійськової підготовки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05 грудня 2024 року № 1393, педагогічні працівники систематично підвищують свій професійний рівень на курсах підвищення кваліфікації, навчально-методичних зборах та у формі самоосвіти.

Педагогічні працівники, які забезпечують здобуття фахових компетентностей спеціалізованої освіти військового спрямування, проходять відповідні курси підвищення кваліфікації (не менше 30 годин у міжтестастійний період) у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, які організовуються Міністерством оборони України та Міністерством внутрішніх справ України;

2) професійна адаптація ветеранів війни, які залучаються до освітньої діяльності, є компонентом загального процесу їх повернення до цивільного життя та інтеграції у сферу професійної діяльності;

3) метою професійної адаптації є забезпечення можливості поступового залучення ветеранів війни до виконання педагогічних функцій шляхом формування необхідних фахових компетентностей, ознайомлення з особливостями освітнього середовища, а також створення належних умов для набуття,

оновлення або підвищення професійної кваліфікації відповідно до вимог чинного законодавства у сфері освіти;

4) системне підвищення кваліфікації є необхідною умовою для всіх педагогічних працівників загалом, зокрема й для вчителів/викладачів навчального предмета “Захист України”.

Підвищення кваліфікації для ветеранів війни має бути сфокусоване на таких напрямках:

- педагогічна перепідготовка – організація та сприяння проходженню курсів перепідготовки у закладах вищої або післядипломної педагогічної освіти для набуття необхідної педагогічної кваліфікації ветеранами війни, які не мають профільної педагогічної освіти;
- актуалізація фахових знань – проходження курсів підвищення кваліфікації з новітніх методик викладання навчального предмета, оновлення знань з військової справи, тактичної медицини, цивільного захисту, протимінної безпеки та безпеки життєдіяльності;
- особливості роботи з дітьми – навчання з дитячої та підліткової психології, управління класом, вирішення конфліктів, надання першої психологічної допомоги дітям, а також специфіки роботи з дітьми, які пережили травматичний досвід;
- інклюзивна освіта – оволодіння принципами та методами роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища;
- цифрова компетентність – ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі, розробка та використання електронних освітніх ресурсів, цифрових платформ для дистанційної та змішаної форми навчання;
- емоційно-етична компетентність – формування у здобувачів освіти моральних цінностей, патріотизму, національної свідомості, громадянської відповідальності та критичного мислення на основі власного досвіду та знань вчителя/викладача – ветерана війни;

5) ветерани війни, які залучаються до викладання навчального предмета “Захист України”, мають можливість підвищувати кваліфікацію за рахунок коштів державного бюджету, як педагогічні працівники та як особи, які мають статус ветерана війни, у межах відповідних бюджетних програм;

6) реалізація заходів з підвищення кваліфікації педагогічних працівників здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800 “Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників”.

У разі підвищення кваліфікації педагогічних працівників за рахунок коштів державного або місцевого бюджету, інших коштів, затверджених у кошторисі закладу освіти на підвищення кваліфікації, рекомендується укладення договору між керівником закладу освіти та суб'єктом підвищення кваліфікації із зазначенням джерела фінансування підвищення кваліфікації.

Основними видами підвищення кваліфікації педагогічних працівників є навчання за програмою підвищення кваліфікації, у тому числі участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо; стажування;

7) реалізація заходів з підвищення кваліфікації для ветеранів війни здійснюється в межах професійної адаптації відповідно до Порядку та умов забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) захисників та захисниць України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2017 року № 432 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 09 липня 2024 року № 805).

Професійна адаптація – це заходи, спрямовані на здобуття, відновлення та удосконалення професійних знань, умінь та навичок, що здійснюються зокрема шляхом:

- отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше ступеня (рівня) освіти, підвищення кваліфікації, проходження спеціалізації, у тому числі із скороченим строком навчання;
- отримання другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Для реалізації заходів з професійної адаптації ветерану війни необхідно:

- обрати заклад освіти, який надає послуги з підвищення кваліфікації;

- подати заяву до структурного підрозділу, на який покладено функції з питань ветеранської політики, районної, районної у мм. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті ради, додавши до неї відповідні документи (посвідчення, що підтверджує статус ветерана війни);
- укласти тристоронній договір про надання послуг між відповідним структурним підрозділом з питань ветеранської політики, навчальним закладом та ветераном війни, який залучається до освітньої діяльності.

4. Планування та облік професійного розвитку:

1) заклад освіти зобов'язаний створювати умови для професійного розвитку вчителів/викладачів – ветеранів війни, що викладають навчальний предмет “Захист України”. Вказане включає зокрема:

- інформаційну підтримку – надання актуальної інформації про можливості підвищення кваліфікації;
- організаційну підтримку – сприяння участі у семінарах, тренінгах, конференціях (наприклад, шляхом погодження відсутності на робочому місці, дистанційної роботи);
- фінансове сприяння (за можливості) – забезпечення фінансування або часткової компенсації витрат на підвищення кваліфікації за рахунок коштів закладу освіти, місцевих бюджетів або інших джерел, не заборонених законодавством;
- методичний супровід – забезпечення доступу до методичних матеріалів, консультацій, обміну досвідом у межах закладу освіти;
- Належне планування та облік професійного розвитку ветеранів війни на посаді вчителя/викладача навчального предмета “Захист України” сприятиме їхньому професійному зростанню, що в свою чергу матиме позитивний вплив на якість викладання предмета;

2) облік професійного розвитку ведеться закладом освіти та педагогічним працівником з метою:

- підтвердження виконання вимог законодавства та використання результатів для атестації;
- документування підвищення кваліфікації: результати підвищення кваліфікації підтверджуються відповідними

документами (сертифікати, свідоцтва, дипломи тощо), які видаються суб'єктами підвищення кваліфікації відповідно до законодавства;

- **ведення особових справ:** у особових справах педагогічних працівників зберігаються копії документів про підвищення кваліфікації;
- **ведення електронного обліку (за наявності):** заклад освіти може вести електронний облік даних про професійний розвиток педагогічних працівників;
- **подання звітності:** вчитель/викладач – ветеран війни подає інформацію про пройдене підвищення кваліфікації керівнику закладу освіти для внесення до загального обліку;
- **проведення атестації:** інформація про проходження підвищення кваліфікації, його обсяг та напрями є обов'язковою складовою для розгляду під час чергової та позачергової атестації педагогічного працівника, що проводиться атестаційними комісіями відповідно до Положення про атестацію педагогічних працівників, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 09 вересня 2022 року № 805, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 грудня 2022 року за № 1649/38985. Атестаційна комісія оцінює виконання вимог до підвищення кваліфікації та враховує отримані компетентності.

V. Трудові гарантії та оплата праці

1. Підтримкою для вчителя/викладача – ветерана війни може бути встановлення зручного для ветерана графіка роботи, забезпечення чіткого дотримання передбачених законодавством гарантій для осіб з інвалідністю, доступу до соціального, медичного та освітнього супроводу. Прозора комунікація з вчителем/викладачем – ветераном війни формує довіру, атмосферу безпеки та рівноправності, що є підґрунтям для ефективної професійної діяльності вчителя/викладача – ветерана війни.

2. Окрему увагу варто приділити роз'ясненню трудових гарантій, які передбачені Законом України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” (далі – Закон) для ветеранів війни, зокрема щодо додаткової щорічної оплачуваної відпустки, пільг у разі тимчасової непрацездатності та інших.

Пунктом 11 частини першої статті 12, пунктом 15 частини першої статті 13, пунктом 11 частини першої статті 14 Закону встановлено, що виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни, учасникам війни відповідно здійснюється в розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи.

Пунктом 16 частини першої статті 13 Закону встановлено, що працюючим особам з інвалідністю внаслідок війни передбачена виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності до 4 місяців підряд або до 5 місяців протягом календарного року, а також допомоги по державному соціальному страхуванню за весь період перебування в санаторії з урахуванням проїзду туди і назад у разі, коли для лікування не вистачає щорічної і додаткової відпусток.

Додатково ветерани війни мають право на використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час.

Для учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни пунктом 12 частини першої статті 12, пунктом 17 частини першої статті 13 Закону відповідно передбачено одержання додаткової відпустки із збереженням заробітної плати строком 14 календарних днів на рік..

При скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації праці ветерани війни мають переважне право на залишення на роботі.

3. Щодо заробітної плати вчителя/викладача з навчального предмету “Захист України” у закладі освіти, оплата праці здійснюється за Єдиною тарифною сіткою розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 року № 1298 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2005 року № 790).

4. Додатком 6 до наказу Міністерства освіти і науки України від 26 вересня 2005 року № 557 “Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 жовтня 2005 року за № 1130/11410, визначено тарифні розряди, за якими здійснюється оплата праці

вчителів/викладачів закладів загальної середньої освіти. Тарифні розряди встановлюються в залежності від кваліфікаційної категорії педагогічних працівників за результатами атестації.

Якщо ветеран війни, якого прийняли на посаду вчителя/викладача, раніше не працював на посадах педагогічних працівників, до проходження ним атестації як педагогічного працівника йому встановлюватиметься посадовий оклад як вчителю/викладачу без категорії: у випадку, якщо він не має освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста йому встановлюється 10 тарифний розряд; якщо має освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста або магістра – встановлюється 11 тарифний розряд.

5. Згідно з пунктом 63 Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15 квітня 1993 року № 102, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 27 травня 1993 року за № 56 (далі – Інструкція № 102), оплата праці педагогічних працівників установ і закладів освіти провадиться виходячи із встановлених ставок заробітної плати (посадових окладів) з урахуванням підвищень, фактичного обсягу педагогічної роботи, доплат та надбавок.

Місячна заробітна плата педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти визначається шляхом множення ставки заробітної плати на їх фактичне навантаження на тиждень і ділення цього добутку на встановлену норму годин на тиждень, яка для вчителів закладів загальної середньої освіти становить 18 годин на тиждень.

Згідно із пунктом 68 Інструкції № 102 встановлена при тарифікації заробітна плата виплачується щомісячно незалежно від кількості тижнів і робочих днів у різні місяці року.

6. Крім того, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11 січня 2018 року № 22 “Про підвищення оплати праці педагогічних працівників” посадові оклади (ставки заробітної плати) педагогічних працівників, оплата праці яких здійснюється за рахунок освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам та за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів підвищуються на 10 відсотків. На підставі зазначеного посадові оклади всіх педагогічних працівників закладів освіти підвищуються на 10 відсотків, що формує новий посадовий оклад, від якого розраховуються всі інші надбавки та доплати.

7. Додатково педагогічним працівникам закладів освіти нормативними актами передбачено встановлення таких виплат:

- надбавки за вислугу років відповідно до статті 61 Закону України “Про освіту”, постанови Кабінету Міністрів України від 31 січня 2001 року № 78 “Деякі питання реалізації окремих положень частини першої статті 57 та частини четвертої статті 61 Закону України “Про освіту”, яка встановлюється щомісяця у відсотках до посадового окладу (ставки заробітної плати) залежно від стажу педагогічної роботи. При цьому до стажу педагогічної роботи для виплати такої надбавки зараховується час перебування громадян України на військовій службі;
- надбавки за престижність праці відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2011 року № 373 “Про встановлення надбавки педагогічним працівникам закладів”, яка виплачується щомісячно в граничному розмірі 30 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати), але не менше 5 відсотків. Розмір надбавки встановлюється керівником закладу (установи) у межах фонду оплати праці;
- інших підвищень та доплат за окремі види педагогічної діяльності, зокрема такі як класне керівництво, завідування кабінетами, тирами. Вказані підвищення встановлюються відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2021 року № 1391 “Деякі питання встановлення підвищень посадових окладів (ставок заробітної плати) та доплат за окремі види педагогічної діяльності у державних і комунальних закладах та установах освіти”;
- 8. Вчителі, які пройшли сертифікацію, отримують щомісячну доплату в розмірі 20 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати) пропорційно до обсягу педагогічного навантаження протягом строку дії сертифіката.
- 9. Всі педагогічні працівники відповідно до Закону України “Про освіту” мають право на отримання щорічної грошової винагороди в розмірі до одного посадового окладу (ставки заробітної плати) за сумлінну працю, зразкове виконання покладених на них обов’язків, а також на допомогу на оздоровлення у розмірі місячного посадового окладу (ставки заробітної плати) при наданні щорічної відпустки.
- 10. Заклад освіти має право за рахунок власних надходжень та інших джерел, не заборонених законодавством, встановлювати педагогічним працівникам премії та інші види заохочень.

11. Окрім вищезазначених доплат і надбавок, для педагогічних працівників закладів освіти запроваджена доплата за роботу в несприятливих умовах праці. Так, постановою Кабінету Міністрів України від 08 листопада 2024 року № 1286 “Деякі питання оплати праці педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти” педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти державної і комунальної форми власності встановлено щомісячну доплату за роботу в несприятливих умовах праці.

VI. Інформаційна, консультативна та психологічна підтримка вчителів/викладачів навчального предмета “Захист України”, які мають статус ветерана війни

1. У процесі професійної адаптації ветеранів війни до викладання навчального предмета “Захист України” важливу роль відіграє доступність та своєчасність інформації щодо їхніх прав та гарантій у сфері праці, охорони здоров’я, соціального захисту й освіти. Відсутність чіткого розуміння своїх можливостей може стати бар’єром для ефективної інтеграції в освітнє середовище, викликати напругу та недовіру, а також створити ризики нерівного ставлення.

2. Інформаційна підтримка має бути системною і зрозумілою. Вона має включати ознайомлення вчителя/викладача – ветерана війни з належними йому правами в освітньому процесі, умовами соціального та медичного супроводу, умовами надання щорічних та додаткових відпусток, процедурою оформлення тимчасової непрацездатності. Надання цієї інформації має бути інтегрованим у стартову комунікацію з працівником.

3. Для забезпечення ефективної інформаційної підтримки вчителя/викладача – ветерана війни рекомендується використовувати такі ресурси:

- вебсайти Міністерства освіти і науки України, Державної наукової установи “Інститут модернізації змісту освіти”, Державної установи “Український інститут розвитку освіти”;
- регіональні освітні портали (вебсайти обласних закладів післядипломної педагогічної освіти, департаментів/управлінь освіти);

- спеціалізовані освітні онлайн-платформи з розміщеними на них методичними матеріалами, відео-уроками, інтерактивними завданнями.

4. Рекомендується регулярне проведення засідань шкільних та районних методичних об'єднань, семінарів, круглих столів для обміну інформацією, обговорення актуальних питань та роз'яснення нововведень.

5. Закладам освіти рекомендовано забезпечити психологічну підтримку вчителів/викладачів навчального предмета “Захист України” – ветеранів війни. Психологічна підтримка вчителів/викладачів – ветеранів війни може здійснюватися шляхом направлення їх адміністрацією закладу освіти на відповідне консультування до спеціаліста.

Безоплатна психологічна допомога для ветеранів війни запроваджена Міністерством у справах ветеранів України відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2022 року № 1338 “Деякі питання надання психологічної допомоги ветеранам війни, членам їх сімей та деяким іншим категоріям осіб”.

Психологічна допомога надається ветеранам війни суб'єктами надання послуг, які включені до Реєстру суб'єктів надання послуг із надання психологічної допомоги для ветеранів та членів їх сімей, що ведеться Мінветеранів. Перелік суб'єктів надання послуг, які включені до вказаного Реєстру, їх адреси та контактні телефони розміщені на офіційному вебсайті Мінветеранів за електронною адресою: [сайт](#) в розділі “Ветеранам”, підрозділ “Психологічна допомога”.

Також психологічна підтримка вчителя/викладача – ветерана війни може здійснюватися шляхом організації адміністрацією закладу освіти тренінгів для педагогічного колективу щодо навчання основам психологічної підтримки, розпізнавання ознак посттравматичного стресового розладу та навчання алгоритмам реагування на кризові ситуації. Такі тренінги можуть безоплатно проводитись, зокрема із залученням фахівців місцевого ветеранського простору тощо.

6. Закладам освіти рекомендовано організовувати короткострокові семінари та тренінги вчителям/викладачам – ветеранам війни для роз'яснення нових нормативних документів,

програм та методик викладання, проводити зустрічі з експертами, залучаючи представників ветеранської спільноти, для проведення інформаційних сесій для педагогічного колективу та учнів.

7. Забезпечення всебічної та доступної інформаційної підтримки створить сприятливі умови для успішної професійної діяльності вчителів/викладачів “Захисту України” – ветеранів війни, дозволить їм ефективно реалізовувати освітні завдання та сприяти військово-патріотичному вихованню молоді.

Регулярна комунікація не лише підвищить рівень поінформованості вчителя/викладача – ветерана війни, а й сформує середовище захищеності, підтримки і рівності, що в свою чергу сприятиме запобіганню напруги, зміцненню довіри до закладу освіти та підвищенню ефективності освітньої діяльності загалом.